

УДК 321

DOI <https://doi.org/10.32782/2312-1815/2025-22-18>

Юлія Кобець

ORCID: 0000-0001-9492-6119

ПОЛІТИЧНИЙ РИЗИК ЯК КРИТЕРІЙ ФУНКЦІОНАЛЬНОСТІ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ

У статті політичний ризик розглядається як ключовий критерій функціональності політичної системи в умовах зростання невизначеності, соціально-політичних трансформацій і воєнних викликів. Обґрунтовується положення, що політичний ризик є не лише супутнім явищем політичної діяльності, а й структурним елементом політичного процесу, який відображає здатність системи ухвалювати рішення, адаптуватися до змін і зберігати стійкість у кризових ситуаціях.

Політична система функціонує в середовищі постійних внутрішніх і зовнішніх загроз, що зумовлює необхідність управління ризиками як складової її ефективності. Політичний ризик тісно пов'язаний з інтересами суб'єктів політики, процесом ухвалення рішень та обмеженістю знань про наслідки цих рішень. Характер і рівень ризику визначаються взаємодією політичних інститутів, групових інтересів та умов реалізації політичної влади.

Особлива увага приділяється ролі політичних криз і воєнних конфліктів як факторів, що підвищують ризикогенність політичного середовища й водночас є каталізаторами інституційних змін. Показано, що політична стабільність не означає відсутності ризиків, а передбачає наявність механізмів їх ідентифікації, контролю й мінімізації. Порушення легітимності влади, нерегулярність політичних взаємодій та ослаблення інститутів свідчать про зниження функціональності політичної системи та зростання політичного ризику.

Зроблено висновок, що політичний ризик є універсальним, колективним і динамічним явищем, рівень якого є індикатором стану політичної системи. Аналіз політичного ризику дає змогу оцінити ефективність функціонування політичних інститутів, їхню здатність реагувати на виклики та забезпечувати стабільність у ситуаціях підвищеної загрози.

Ключові слова: політичний ризик, політична система, політична стабільність, трансформація.

Вступ. Поняття «ризик» є актуальним для всіх сфер життєдіяльності людини й органічно притаманне кожному виміру соціального буття. Ризик безпосередньо зумовлений самою природою людини, оскільки вона не здатна володіти вичерпним знанням про всі обставини та наслідки власної діяльності. Саме ця обмеженість знань породжує стан невизначеності, який, своєю чергою, формує ризикогенні ситуації.

Сучасний етап розвитку політичних систем характеризується зростанням рівня невизначеності, інтенсифікацією соціально-політичних трансформацій і поширенням кризових і воєнних викликів. У таких умовах традиційні підходи до аналізу стабільності політичних систем виявляються недостатніми, оскільки вони не враховують динамічну природу ризиків, що супроводжують політичну діяльність. Саме тому проблема політичного ризику набуває особливої актуальності як у теоретичному, так і в прикладному вимірах політичної науки.

Політичний ризик є невід'ємною складовою функціонування будь-якої політичної системи, адже процеси ухвалення політичних рішень завжди відбуваються в умовах обмеженості інформації, конфлікту інтересів і непередбачуваності наслідків. Водночас у періоди політичної нестабільності, системних криз або збройних конфліктів ризик перетворюється на постійний фактор, що визначає логіку

© Ю. Кобець, 2025

Стаття поширюється на умовах ліцензії CC BY 4.0

функціонування інститутів влади й характер взаємодії між державою та суспільством. За таких умов здатність політичної системи ідентифікувати, оцінювати й управляти політичними ризиками стає ключовим показником її функціональності та стійкості.

Особливої ваги дослідження політичного ризику набуває в контексті трансформаційних суспільств, де інституційна нестабільність, проблеми легітимності влади та вплив зовнішніх чинників істотно підвищують ризикогенність політичного середовища. Війни, гібридні конфлікти, інформаційні впливи й глобальні кризи не лише посилюють наявні внутрішні суперечності, а й створюють нові ризики, що впливають на здатність політичної системи виконувати свої базові функції.

У цьому контексті актуальним є переосмислення політичного ризику як критерію функціональності політичної системи, що дає змогу комплексно оцінювати ефективність політичних інститутів, рівень політичної стабільності й адаптивність системи до сучасних викликів. Аналіз політичного ризику відкриває можливості для глибшого розуміння природи політичних криз і розробки науково обґрунтованих підходів до підвищення стійкості політичних систем у ситуаціях підвищеної загрози.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування політичного ризику як системного критерію оцінювання функціональності політичної системи, а також виявлення його ролі в процесах ухвалення політичних рішень, забезпечення політичної стабільності й адаптації політичних інститутів до умов невизначеності, криз і воєнних викликів.

Матеріал і методи дослідження. У статті застосовано системний і структурно-функціональний підходи для аналізу політичного ризику як елемента функціонування політичної системи, а також метод теоретичного узагальнення для осмислення наукових підходів до його трактування. Додатково використано порівняльний і факторний аналіз для виявлення впливу внутрішніх і зовнішніх чинників політичного ризику на стабільність та ефективність політичних інститутів в умовах криз і воєнних викликів.

Проблематика ризику є предметом ґрунтовних досліджень у межах різних наукових дисциплін, зокрема економіки, математики, статистики, юриспруденції, психології, теорії міжнародних відносин тощо. Така багатовимірність зумовлює міждисциплінарний характер поняття ризику й різноманіття підходів до його осмислення.

Варто відзначити, що спроби врахувати політичний ризик, викликаний діями окремих державних діячів чи урядів, робилися ще в XIX ст. У дослідників виникало зацікавлення, наскільки корелюються зміни в політичній системі й економічна стабільність, особливості революційних подій і соціальна стратифікація. До XVII ст. не існувало загального поняття для позначення ризику. На той час мова йшла лише про долю, або рок, або фортуна. Нова епоха, яка змінила розуміння про долю, ідеали та цілі, принесла й нове усвідомлення ризику як ключового чинника людської діяльності та як одну з умов досягнення успіху [3]. Відомий банкір Ротшильд таким чином організував систему інформації про політичні події, що одержував повідомлення про них на декілька днів раніше, ніж уряд. Поняття «політичний ризик» з'явилося в лексиконі американських корпорацій у 1959 році після приходу до влади на Кубі Ф. Кастро. Найважливіші розробки в цьому напрямі мають Р. Алфоп, В. Ашер, О. Березніна, А. Боднар, А. Грахам, А. Горшкова, Д. Зінк, Н. Качинська, С. Кобрін, В. Кривошеїн, Л. Лук'янова, С. Марченко, Я. Мезун, Т. Моран, В. Оверхолт, І. Подколзіна, К. Рейнватер, Б. Самуельс, І. Тихомирова, Д. Хаендел та інші.

На думку В. Кривошеїна, ключовою категорією для осмислення феномена політичного ризику є поняття «інтереси», оскільки саме усвідомлення суб'єктом власних актуальних інтересів слугує передумовою його подальших дій. Цьому зазвичай передують процес ухвалення рішення, що включає аналіз конкретної ситуації та вибір відповідної стратегії поведінки. Саме на цьому етапі формується уявлення про доцільність ризику та його прийнятність для

суб'єкта. У процесі реалізації прийнятого рішення суб'єкти діяльності можуть стикатися з низкою перешкод, які здатні поставити під сумнів можливість досягнення поставленої мети. Таким чином, характер ризиків визначається як змістом інтересів, на реалізацію яких спрямована діяльність індивіда, так і сукупністю чинників, що впливають на його дії. Отже, природа ризику безпосередньо зумовлюється інтересами суб'єкта ризику [6, с. 25].

З огляду на це, у науковому середовищі існують істотні розбіжності щодо трактування поняття «політичний ризик». Додатковою складністю є динамічна природа політичних ризиків, які змінюються в часі залежно від трансформацій політичного середовища. Одні ризики можуть утрачати свою актуальність та інтенсивність впливу, тоді як інші – набувати нового значення. Аналогічних змін зазнає й коло суб'єктів, що продукують політичні ризики, склад яких є несталим і перебуває в постійній трансформації.

Результати та обговорення. Поняття «ризик» відоме досить давно й пов'язане з формуванням раціонального ставлення до світу, усвідомленням відповідальності за прийняті рішення. Ризиками вважаються явища, які можуть спричинити негативні наслідки в політичній, економічній та інших сферах життя суспільств. Окрема категорія ризиків – це політичні ризики. Політичні ризики – це множина можливостей негативних наслідків, пов'язаних із прийняттям політичних рішень, змінами в політичній системі або навколишньому середовищі, які також зумовлені політичними процесами [5].

Політичний ризик є важливим критерієм оцінки функціональності політичної системи та пов'язаний з особливістю державного устрою, нестабільністю діяльності державних органів влади, етнічними й регіональними проблемами, економічною нестабільністю, поляризацією інтересів соціальних груп. За останні декілька років з'явилася низка робіт з теорії ризику у сфері трансформації політичних, економічних і соціальних систем вітчизняних і зарубіжних науковців.

У межах традиційного підходу поняття «політичний ризик» здебільшого ототожнюється з політичною складовою інвестиційних ризиків, що зумовлює його тісний зв'язок із діяльністю комерційних структур. Водночас така інтерпретація є обмеженою, оскільки компанії не можуть розглядатися як єдині суб'єкти політичного ризику. Якщо виходити з положення, що характер інтересів суб'єкта визначає спектр ризиків, із якими він може зіткнутися, то політичний ризик варто поширювати й на політичних акторів, зокрема політичні інститути, партії й окремих політичних діячів.

Отже, класичний підхід до аналізу політичних ризиків зосереджувався насамперед на врахуванні двох ключових чинників: впливу урядових структур на діяльність іноземних інвесторів і загального стану бізнес-середовища конкретної держави. Водночас із розвитком процесів глобалізації, ускладненням політичних взаємодій і зростанням ролі недержавних акторів коло таких чинників істотно розширилося. До них додано необхідність оцінювання нестабільності зовнішнього середовища, зокрема потенційного впливу третіх країн, а також урахування поряд із державними джерелами ризику недержавних акторів і застосування непрямих, опосередкованих обмежувальних механізмів щодо іноземних інвесторів.

Політичні ризики закономірно виникають у середовищі політичного плюралізму, конкуренції, суперництва та боротьби за владу. З огляду на це, доцільно виокремити їхні основні властивості. По-перше, універсальність політичних ризиків виявляється в їхній присутності на всіх рівнях політичного процесу – від масштабних революційних трансформацій суспільства до індивідуального вибору громадянина під час голосування. По-друге, політичні ризики мають колективний характер, оскільки визначаються не стільки особистими якостями політичних лідерів чи технологіями здійснення влади, скільки груповими політичними інтересами. По-третє, їм притаманна ієрархічність, що проявляється в масштабі та глибині наслідків ухвалення тих чи інших політичних рішень. По-четверте, політичні

ризиків відзначаються високим рівнем суб'єктивності, адже залежать не лише від об'єктивних умов середовища, у якому вони формуються, а й від індивідуального або колективного сприйняття й інтерпретації інформації чи подій. По-п'яте, політичний ризик може виступати як самостійний чинник політичного процесу або бути складовою інших видів ризиків – соціальних, комерційних, інвестиційних, екологічних тощо, що засвідчує його багатовимірність [9, с. 84].

Політичний ризик справедливо вважається одним із найбільш небезпечних різновидів ризику, оскільки безпосередньо пов'язаний із динамікою політичного процесу та впливає на державні, суспільні, корпоративні й індивідуальні інтереси. Хоча сам по собі політичний ризик не має матеріального виміру, його ігнорування може призвести до значних утрат – людських, матеріальних і фінансових. У цьому сенсі політичний ризик можна зарахувати до середньої «віртуальної реальності», що сигналізує про потенційні майбутні потрясіння, імовірність настання яких часто є невизначеною.

Узагальнюючи, політичний ризик доцільно визначити як постійну, структуровану й накопичувальну активність індивідуального або колективного суб'єкта в межах політичної системи суспільства, що здійснюється в умовах невизначеності, обмеженості або недостовірності знань про середовище діяльності та спрямована на задоволення його політичних потреб.

Політичні ризики є системними (об'єктивними), тобто суб'єкти політичного процесу безпосередньо впливають на їх величину, але повинні їх урахувати у своїй діяльності. Основними причинами виникнення політичного ризику є такі: військові дії, локальні конфлікти, революції; загострення внутрішньополітичної ситуації в країні в результаті проведення глобальних політичних заходів (референдуми, вибори); зміни в політичному курсі держави щодо економічних процесів (націоналізація, конфіскація майна, що належить зарубіжним фірмам, тощо); заборона або обмеження зовнішньоекономічних операцій унаслідок зміни геополітичної ситуації в світі чи регіоні (передусім ті, що мають політичний характер) [7].

Політичний ризик є більшим у країнах, що знаходяться на стадії глибоких інституційних трансформацій, у яких економічна, соціальна й політична ситуація нестабільна. Політичний ризик залежить від розвитку геополітичної ситуації, стану політичної системи та системи державного управління, їх відповідності (невідповідності) геополітичній і соціально-економічній ситуації країни, діяльності держави.

В умовах суспільних трансформацій глобалізація ризиків постає як всеохопне розширення простору ризикогенних факторів, у межах якого сам процес трансформації, замість очікуваного підвищення рівня безпеки, продукує нові ризики соціально-політичного характеру. Усвідомлення наявності ризиків у різних формах людської діяльності є ключовою ознакою, що дає змогу розмежувати домодерні та сучасні типи суспільств [2, с. 22].

У цьому контексті ризик може бути визначений як системна взаємодія суспільства із загрозами та небезпеками, зумовленими процесами модернізації. На відміну від небезпек попередніх історичних епох, сучасні ризики є результатом деструктивного потенціалу модернізаційних процесів і спричиняють зростання почуття невизначеності, тривоги й страху в суспільстві.

Значення терміна «політичний ризик» доволі широке – від прогнозування політичної стабільності до оцінювання всіх ризиків, які пов'язані з діяльністю в різному соціально-політичному середовищі.

Політичний ризик за сферою дії умовно можна поділити на:

- ризик країни;
- регіональний;

– міжнародний (пов'язаний із політичною нестабільністю між країнами світу або окремого регіону, часто він штучно створюється сильними розвинутими країнами у своїх інтересах (США, Великобританія, Японія, Ізраїль тощо)).

Необхідно зазначити, що аналіз політичного ризику має деяку специфіку. По-перше, політична традиція, недосконалість демократичних інститутів і переломний момент історичного розвитку зумовили значну роль особистісного фактора, якому необхідно приділяти додаткову увагу при оцінці політичного ризику. По-друге, істотним фактором невизначеності є наявність безлічі різнотипних політико-територіальних утворень, що мають різний потенціал, різнорідні за національним складом та опираються на різні історичні, політичні, культурні й релігійні традиції.

Початковим етапом аналізу політичного ризику є ідентифікація внутрішньополітичних і зовнішньополітичних чинників та умов, здатних посилювати або, навпаки, знижувати рівень конкретного ризику в межах політичної системи. У воєнний період або в умовах гібридного протистояння значущість такого аналізу суттєво зростає, оскільки навіть незначні зміни в структурі влади чи міжнародному середовищі можуть мати масштабні наслідки для стабільності держави. Фактори політичного ризику визначаються на основі комплексного аналізу політичних, економічних і соціальних процесів як на національному рівні, так і в глобальному політичному просторі.

Фактори політичних ризиків відіграють визначальну роль у процесі ухвалення політичних рішень, що робить їх аналіз ключовим напрямом управління ризиками в політичній системі, особливо в умовах війни. Факторний аналіз ускладнюється тим, що одні й ті самі чинники можуть справляти різний вплив залежно від конкретної політичної ситуації, а за певних обставин утрачати свою актуальність. У зв'язку з цим виникає необхідність виявлення системних взаємозв'язків між множинними факторами, що відображають як особливості внутрішньополітичного розвитку держав, так і специфіку міждержавних відносин, історичний контекст їх еволюції та сукупні наслідки реалізації політичних рішень, а також установлення причинно-наслідкових зв'язків між подіями [7].

До внутрішньополітичних чинників належать ті, що формують зміст і функціонування конкретного політичного суб'єкта в межах політичної системи. Чим вищим є рівень інституційної легітимності й політичної суб'єктності актора, а також чим вагомішими є результати його практичної політичної діяльності, тим нижчою є ймовірність виникнення факторів, що підвищують рівень політичного ризику й навпаки.

Водночас залежність внутрішньополітичних чинників від зовнішньополітичних є значно складнішою, особливо в умовах збройного конфлікту чи гібридної війни. По-перше, зовнішні фактори часто впливають на внутрішньополітичні процеси опосередковано, що розширює поле невизначеності політичного життя й підвищує ризик дестабілізації. По-друге, за наявності множинних зовнішніх впливів надзвичайно складно виокремити домінуючий чинник, який безпосередньо визначає характер внутрішньополітичної діяльності суб'єкта. Крім того, динамічність і мінливість факторів зумовлює ситуацію, за якої визначальний вплив одного чинника в конкретний момент політичного часу може бути швидко замінений іншим, що ускладнює можливість точного прогнозування умов формування політичного ризику.

Попри значущість зовнішньополітичних чинників, їх не варто абсолютизувати або розглядати як первинні джерела політичного ризику. Визначальними залишаються внутрішньополітичні фактори, тоді як зовнішні здатні лише підсилити або послабити потенціал і реальність політичного ризику. Саме внутрішні суперечності політичної системи є базовим джерелом його розвитку.

На етапі аналізу виявлених чинників доцільно зосереджувати увагу на колективному відображенні загальних інтересів політичних суб'єктів, зафіксованих у програмних

документах політичних партій та об'єднань. Оскільки політика інтегрує інтереси різних соціальних груп у спільний політичний простір, виявлення факторів, що репрезентують консолідовані інтереси, є важливою умовою зниження рівня політичного ризику й підвищення стійкості політичної системи в умовах війни.

До ключових політичних чинників ризику належать війни та збройні конфлікти, кризові й небезпечні ситуації, а також публічні заяви політичних лідерів щодо резонансних подій. Суттєвий вплив на рівень політичного ризику мають зміни у вищих органах влади, виборчі процеси, відставки урядів чи ключових посадових осіб, оскільки такі події можуть зумовлювати зміну політичного й економічного курсу держави. У воєнних умовах додатковими чинниками ризику стають загрози націоналізації, трансформації політичного режиму та перегляд засад функціонування політичної системи [4, с. 184].

Антагоністом до поняття «політичний ризик» найчастіше вживають термін «політична стабільність». Політичну стабільність розглядають як динамічний стан відношень усередині країни, так і в міжнародному середовищі, що дають змогу соціально-політичній системі зберігати свої якісні базові характеристики, основні напрями й тенденції розвитку. Важливою умовою політичної стабільності, як відмічають експерти, є передбачуваність політики. Критерієм стабільності політичної системи є ступінь взаємопов'язаності інтересів різних соціальних груп суспільства, держави, окремих громадян. Виділяють три рівні внутрішньополітичної стабільності:

- 1) стабільність влади – відносна тривалість існування уряду, незмінність його основного складу;
- 2) стабільність політичного режиму – збереження чинної політичної й соціальної системи, еволюційний характер політичної ситуації, відсутність політичного насилля;
- 3) стабільність суспільства – збереження територіальної цілісності держави, забезпечення особистої безпеки й добробуту громадян, покращення стану навколишнього середовища, підтримка демографічного балансу.

Нестабільність політичного життя виявляється у формі кризових процесів різної інтенсивності й тривалості. Як чинник соціальних трансформацій політичні кризи, за Маттеєм Доганом, закарбовуються в колективній пам'яті кожної нації, оскільки саме кризові періоди найчастіше стають підґрунтям для формування нових політичних інститутів і режимів. У цьому контексті дослідник наголошує, що не існує жодної нації, яка б не зазнавала короткочасних або тривалих криз, серед яких – військові поразки та державні перевороти, революційні зрушення, змови й заколоти, терористичні акти, економічні депресії, голод, громадянські війни та інші дестабілізаційні явища [10].

Ю. Мацієвський, виходячи з характеристик політичної стабільності, формулює систему ознак, які дають змогу ідентифікувати політичну кризу. До них належать відсутність або обмежене застосування насильства; тривале функціонування уряду та ключових інститутів влади; наявність легітимного конституційного (політичного) режиму; відсутність глибоких структурних змін; регулярність і передбачуваність політичних взаємодій; а також сукупність макропоказників, що свідчать про сталий розвиток суспільства. Останній критерій є індикатором системної стабільності, узагальнюючи й інтегруючи всі попередньо окреслені ознаки [8, с. 17].

У сучасних умовах, окрім вимог щодо підтримки стабільності соціально-економічної системи, чільне місце посідає завдання забезпечення безпеки та стійкого політичного розвитку. Стійкий розвиток – це концепція, ідеологія, реакція світової спільноти на кризові явища в біосфері, політиці, економіці.

Специфіка управління політичними ризиками на державному рівні потребує не лише прийняття політико-управлінських рішень на короткострокову перспективу,

а й довгострокового планування та прогнозування розвитку політичного процесу, аналізу потенційних змін у всій соціетальній системі та за її межами, а також заходів щодо запобігання їм, якщо вони розцінюються як ризиковані [1].

Висновки. Управління політичними ризиками вимагає ґрунтовних ризик-комунікацій з усіма зацікавленими в цьому процесі державних і неурядових акторів, чітко продуманої й збалансованої комбінації найбільш адекватних стратегічних державного-управлінських заходів (підходів) при реагуванні на вже наявні ризики, використання широкого арсеналу ресурсів, тобто досвіду комерційного сектору, міжнародних організацій і передусім власного людського капіталу (експертно-наукового потенціалу). Нарешті державне управління політичними ризиками повинно мати, адаптовану до реалій функціонування політико-адміністративної системи, модель управління ризиками.

Література:

1. Антипенко І. В. Особливості державного управління політичними ризиками: загальні підходи. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2020. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/3_2020/35.pdf.
2. Віннічук О. В. Політичні ризики в умовах демократичної трансформації суспільства: теоретико-праксеологічний аналіз : монографія. Кам'янець-Подільський : ПП Мошак М.І., 2013. 220 с.
3. Демчук Д. В. Поняття і види політичних ризиків. *Актуальні проблеми політики*. 2012. Вип. 46. С. 248–255. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/1318/Demchuk.pdf>.
4. Демчук Д. Стадії та фактори політичного ризику: актуальні аспекти дослідження та аналізу. *Актуальні проблеми політики*. 2013. Вип. 49. С. 183–186.
5. Зубчик О. Політичні ризики в умовах демократичної трансформації суспільства. *Політичний менеджмент*. 2011. № 4. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/08/zubchik_politychni.pdf.
6. Кривошеїн В. Демаркація політичних ризиків для суб'єктів політичної і неполітичної діяльності. *Політичний менеджмент*. 2009. № 6. С. 25–35.
7. Лук'янова В. В. Політичний ризик у функціонуванні суб'єктів підприємницької діяльності. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2015. № 2. Т. 2. С. 226–229. URL: <http://elar.khnu.km.ua/jspui/bitstream/123456789/4286/1/%D1%81%D1%8215.pdf>.
8. Мацієвський Ю. Деякі аспекти вивчення феномена кризи у політичних дослідженнях. *Політичний менеджмент*. 2008. № 6. С. 16–29.
9. Філіпчук В. О., Постригань Г. Ф., Петренко І. І. Підходи до розуміння категорії «політичний ризик»: класичні та сучасні концепції. *Політикус*. 2021. № 1. С. 79–85.
10. Dogan M. The legitimacy of regimes and the crisis of confidence. *Sociological Research*. 1994. Vol. 6. URL: http://ecsoc-man.hse.ru/data/321/468/1217/018_dogman.pdf.

References:

1. Antypenko, I.V. (2020). Osoblyvosti derzhavnoho upravlinnia politychnymy ryzykamy: zahalni pidkhody [Features of public administration of political risks: general approaches]. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok*. Retrieved from: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/3_2020/35.pdf [in Ukrainian].
2. Vinnichuk, O.V. (2013). Politychni ryzyky v umovakh demokratychnoi transformatsii suspilstva: teoretyko-prakseologichnyi analiz [Political risks in the context of democratic transformation of society: a theoretical and praxeological analysis]. Kamianets-Podilskyi: PP Moshak M.I. [in Ukrainian].
3. Demchuk, D.V. (2012). Poniattia i vydy politychnykh ryzykiv [The concept and types of political risks]. *Aktualni problemy polityky*, 46, 248–255. Retrieved from: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/1318/Demchuk.pdf> [in Ukrainian].
4. Demchuk, D. (2013). Stadii ta faktory politychnoho ryzyku: aktualni aspekty doslidzhennia ta analizu [Stages and factors of political risk: current aspects of research and analysis]. *Aktualni problemy polityky*, 49, 183–186 [in Ukrainian].
5. Zubchik, O. (2011). Politychni ryzyky v umovakh demokratychnoi transformatsii suspilstva [Political risks under conditions of democratic transformation of society]. *Politychnyi menedzhment*, 4. Retrieved from: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/08/zubchik_politychni.pdf [in Ukrainian].

6. Kryvoshein, V. (2009). Demarkatsiia politychnykh ryzykiv dlia subiektiv politychnoi i nepolitychnoi diialnosti [Demarcation of political risks for subjects of political and non-political activity]. *Politychnyi menedzhment*, 6, 25–35 [in Ukrainian].
7. Lukianova, V.V. (2015). Politychnyi ryzyk u funktsionuvanni subiektiv pidpriemnytskoi diialnosti [Political risk in the functioning of business entities]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*, 2(2), 226–229. Retrieved from: <http://elar.khnu.km.ua/jspui/bitstream/123456789/4286/1/st15.pdf> [in Ukrainian].
8. Matsiievskyi, Yu. (2008). Deiaki aspekty vyvchennia fenomena kryzy u politychnykh doslidzhenniakh [Some aspects of studying the phenomenon of crisis in political research]. *Politychnyi menedzhment*, 6, 16–29 [in Ukrainian].
9. Filipchuk, V.O., Postryhan, H.F., & Petrenko, I.I. (2021). Pidkhody do rozuminnia katehorii “politychnyi ryzyk”: klasychni ta suchasni kontseptsii [Approaches to understanding the category of “political risk”: classical and contemporary concepts]. *Politykus*, 1, 79–85 [in Ukrainian].
10. Dogan, M. (1994). The legitimacy of regimes and the crisis of confidence. *Sociological Research*, 6. Retrieved from: http://ecsoc-man.hse.ru/data/321/468/1217/018_dogman.pdf.

Yuliia Kobets. Political risk as a criterion of the functionality of the political system

The article examines political risk as a key criterion of the functionality of the political system under conditions of growing uncertainty, socio-political transformations, and military challenges. It substantiates the argument that political risk is not merely an accompanying phenomenon of political activity but a structural element of the political process that reflects the system's capacity to make decisions, adapt to change, and maintain stability in crisis situations.

The political system operates within an environment of persistent internal and external threats, which necessitates risk management as an integral component of its effectiveness. Political risk is closely linked to the interests of political actors, the decision-making process, and the limitations of knowledge regarding the consequences of political decisions. The nature and level of political risk are determined by the interaction between political institutions, group interests, and the conditions under which political power is exercised.

Special attention is given to the role of political crises and military conflicts as factors that increase the risk-proneness of the political environment while simultaneously acting as catalysts for institutional change. It is demonstrated that political stability does not imply the absence of risks but rather presupposes the existence of mechanisms for their identification, control, and mitigation. The erosion of political legitimacy, irregularity of political interactions, and weakening of institutions indicate a decline in the functionality of the political system and an increase in political risk.

The article concludes that political risk is a universal, collective, and dynamic phenomenon, the level of which serves as an indicator of the condition of the political system. The analysis of political risk makes it possible to assess the effectiveness of political institutions, their ability to respond to challenges, and their capacity to ensure stability in situations of heightened threat.

Key words: political risk, political system, political stability, transformation.

Відомості про автора:

Кобець Юлія – кандидат політичних наук,
доцент кафедри політичних наук,
Карпатський національний університет імені Василя Сетфаника.

Надійшла 20.11.2025

Прийнята 04.12.2025

Опублікована 28.01.2026